

Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijai
El. paštu: rastine@tm.lt; laura.juchniene@tm.lt

2026-06-18 | Nr. 327

DĖL TEISĖS AKTO PROJEKTO NR. 26-9203

Lietuvos advokatūra susipažino su Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos parengtu Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2011 m. spalio 27 d. nutarimo Nr. 1240 „Dėl Žyminio mokesčio apskaičiavimo, mokėjimo, įskaitymo ir grąžinimo taisyklių patvirtinimo“ pakeitimo“ projektu, Reg. Nr. 26-9203, kuriuo patvirtinamos Žyminio mokesčio apskaičiavimo, mokėjimo, įskaitymo ir grąžinimo taisyklės (toliau – Taisyklių projektas).

Atitinkamai, Lietuvos advokatūra šiuo raštu teikia savo pastebėjimus ir siūlymus dėl Taisyklių projekto, kuriuos maloniai prašome apsvarstyti bei į juos atsižvelgti.

Pirma, Taisyklių projekto 6.1. ir 6.2. punktuose nurodyta, kad žyminio mokesčio sumokėjimą patvirtina, be kita ko, ir nurodytas mokėtojo (fizinio asmens) asmens kodas arba kitos šalies (fizinio asmens) asmens kodas. Toks pats reikalavimas numatytas ir Taisyklių projekto 7 punkte, kuomet žyminį mokestį už atstovaujamą proceso šalį moka proceso šalies atstovas. Lietuvos advokatūros žiniomis, praktikoje neretai susiklosto situacijos, kai pats ieškovas ir (ar) jo atstovas nežino ir (ar), vadovaujantis Bendroju duomenų apsaugos reglamentu (toliau – BDAR)¹, neturi teisės teisėtai sužinoti atsakovo asmens kodo.

Atsižvelgiant į tai, siūloma įtvirtinti, kad tuo atveju, jeigu asmens kodas nėra žinomas, turėtų būti įtvirtinta alternatyvi galimybė nurodyti asmens gimimo datą (jeigu žinoma), o jeigu ir asmens gimimo data nėra žinoma – įtvirtinti teisę nenurodyti nei asmens kodo, nei asmens gimimo datos. Vertintina, kad tuo atveju, kai nėra žinomas juridinio asmens kodas, taip pat turėtų būti įtvirtinta teisė nenurodyti juridinio asmens kodo.

Lietuvos advokatūros nuomone, vertinant, kad žyminio mokesčio sumokėjimą patvirtina, be kita ko, ir tokie duomenys kaip: mokėtojo vardas, pavardė (juridinio asmens pavadinimas), kitos šalies vardas, pavardė (juridinio asmens pavadinimas), mokėjimo data, įmokos kodas, mokesčio suma, mokėjimo paskirtis, reikalavimas nurodyti asmens kodą (juridinio asmens kodą), manytina, yra perteklinis ir galimai prieštaraujantis BDAR.

Antra, Taisyklių projekto 11 punkte numatyta, kad: „11. *Suinteresuoto asmens prašymu arba teismo iniciatyva priėmus teismo nutartį dėl žyminio mokesčio grąžinimo, žyminį mokestį grąžina Valstybinė mokesčių inspekcija per 30 dienų nuo teismo nutarties priėmimo dienos.*

¹ 2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2016/679 dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo ir kuriuo panaikinama Direktyva 95/46/EB (Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas).

Teismo nutarties duomenys Valstybinei mokesčių inspekcijai teikiami iš LITEKO per integracines informacinių sistemų sąsajas."

Pažymėtina, kad teismo nutartis dėl žyminio mokesčio grąžinimo gali būti skundžiama atskiruoj skundu per 7 dienas (Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau – CPK) 100 straipsnis 2 dalis). Be to, kaip nurodyta CPK 100 straipsnio 3 dalyje, atskirojo skundo padavimas sustabdo nutarčių vykdymą. Vadovaujantis nurodytu reguliavimu, manytina, kad Valstybinė mokesčių inspekcija prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos (toliau – VMI) teismo nutartį dėl žyminio mokesčio grąžinimo gauna po teismo nutarties įsiteisėjimo (ne po teismo nutarties priėmimo dienos). Remiantis minėtu argumentu, manytina, kad Taisyklių projekto 11 punkte nurodytas terminas turėtų būti skaičiuojamas ne nuo teismo nutarties priėmimo dienos, o nuo teismo nutarties įsiteisėjimo dienos. Be kita ko, manytina, kad 30 dienų terminas žyminio mokesčio grąžinimui yra nepagrįstai ilgas.

Papildomai pažymėtina, kad Taisyklių projekte numatyta, jog duomenys VMI automatiškai teikiami iš LITEKO sistemos, tačiau, Lietuvos advokatūros žiniomis, nutartyse teismai dažnai nenurodo asmens banko sąskaitos numerio, į kurią VMI turėtų grąžinti sumokėtą žyminį mokestį. Vertintina, kad atvejais, kai LITEKO sistemoje nėra nurodytų asmens banko sąskaitos rekvizitų, Taisyklių projekto 11 punkte nurodytas žyminio mokesčio grąžinimo mechanizmas nebūtų įmanomas. Manytina, kad žyminio mokesčio grąžinimas turėtų būti vykdomas į banko sąskaitą, iš kurios buvo sumokėtas žyminis mokestis, arba į šalies ar šalies atstovo procesiniame dokumente nurodytą banko sąskaitą.

Atsižvelgdama į minėtus argumentus, Lietuvos advokatūra teikia siūlymą Taisyklių projekto 11 punktą išdėstyti taip:

*„11. Suinteresuoto asmens prašymu arba teismo iniciatyva priėmus teismo nutartį dėl žyminio mokesčio grąžinimo, žyminį mokestį grąžina Valstybinė mokesčių inspekcija per **14 kalendorinių dienų nuo teismo nutarties įsiteisėjimo dienos. Žyminis mokestis grąžinamas į banko sąskaitą, iš kurios buvo sumokėtas, arba į procesiniame dokumente nurodytą šalies ar jos atstovo banko sąskaitą, kurios duomenys perduodami iš LITEKO.**“.*

Trečia, Taisyklių projekto 13 punkte numatyta, kad: „<...> Asmuo naujame procesiniame dokumente taip pat turi nurodyti aplinkybes, pagrindžiančias žyminio mokesčio permokos dydį.“, t. y. numatyta, jog norint įskaityti permoką kitoje byloje, asmuo naujame procesiniame dokumente turi nurodyti aplinkybes, pagrindžiančias žyminio mokesčio permokos dydį.

Taisyklių projekte numatyta, kad procesai, susiję su žyminiu mokesčiu, vykėtų per LITEKO ir VMI integraciją, todėl manytina, jog reikalavimas advokatui (advokato padėjėjui) raštu nurodyti aplinkybes ir skaičiavimus yra perteklinis, kadangi, tikėtina, jog tokia pati informacija bus matoma LITEKO ir VMI integracijoje, t. y. bus matomas tikslus žyminio mokesčio permokos likutis. Vertintina, kad minėtas reikalavimas padidintų procesinių dokumentų apimtį, tokiu būdu galimai sudarant prielaidas ir bylinėjimosi išlaidų didėjimui (už teikiamas paslaugas).

Atsižvelgdama į pateiktus argumentus, Lietuvos advokatūra siūlo atsisakyti reikalavimo detalai nurodyti aplinkybes ir Taisyklių projekto 13 punktą išdėstyti taip:

„13. <...> Asmuo naujame procesiniame dokumente **nurodo teismo proceso (jei byla buvo pradėta) numerį arba pradinio mokėjimo pavedimo duomenis (datą, sumą), kuriais remiantis prašoma atlikti įskaitymą.**“.

Ketvirta, manytina, jog Taisyklių projektu siūlomų nuostatų taikymas praktikoje gali kelti neaiškumų dėl žyminio mokesčio grąžinimo tvarkos.

Remiantis Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo (toliau – ABTĮ) 38 straipsnio 1 dalies 10 punktu ir 38 straipsnio 3 dalimi (ABTĮ galiojanti redakcija nuo 2026 m. birželio 30 d.), sumokėtas žyminis mokestis arba jo dalis bus grąžinami mokėtojai atvejais, kai byla neinicijuota.

Šiame kontekste, remiantis Taisyklių projekto 7 punktu, kuriame siekiama įtvirtinti, kad: „<...> atliekant mokėjimą <...> turi būti nurodomi ir atstovaujamos proceso šalies vardas, pavardė <...>“, vertintina, kad atvejais, kai atstovas (advokatas, advokatų profesinė bendrija) sumokėtų kliento vardu žyminį mokestį, pateiktų klientui sąskaitą (honoraras ir žyminis mokestis), o byla nebūtų inicijuota, praktikoje gali kilti situacijos, kuomet nebus aišku, kas turėtų kreiptis dėl žyminio mokesčio grąžinimo – klientas, advokatas ar advokatų profesinė bendrija.

Lietuvos advokatūros nuomone, minėta Taisyklių projekto 7 punkto nuostata turėtų būti tikslinama. Manytina, kad jeigu VMI aptariamam atveju reikalautų kreiptis išimtinai advokatų profesinei bendrijai, advokatų profesinei bendrijai, vertintina, nepagrįstai būtų sukuriamą papildoma administravimo našta.

Maloniai prašome apsvarstyti ir atsižvelgti į šiuo raštu teikiamus siūlymus bei Lietuvos advokatūrą informuoti apie tolimesnę derinimo eigą.

Papildomai atkreipiame dėmesį, jog Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymo 9 straipsnio 5 dalyje įtvirtinta, kad teisės aktų projektus rengiantys subjektai gautus pasiūlymus, kurie pateikti ne Teisės aktų informacinėje sistemoje, taip pat turi perkelti ir paskelbti Teisės aktų informacinėje sistemoje.

Advokatų tarybos pirmininkas

Mindaugas Kukaitis